

КОНЦЕПТ *ТОЛЕРАНТНІСТЬ*, ВЕРБАЛІЗОВАНИЙ НІМЕЦЬКОМОВНОЮ МАКСИМОЮ

Головним напрямком сучасних досліджень *ТОЛЕРАНТНОСТІ* як лінгвокультурного концепту є вивчення уявлень суспільства про толерантність та способи вербалізації зазначеного концепту. На сьогодні було досліджено наступні аспекти толерантності: толерантність у християнській філософії (Б.В.Ємельянов , М.Б.Хомяков), ментальна толерантність (О.В.Перцев), толерантність як комунікативна категорія (Й.А.Стернин, З.Д. Попова), лінгвокультурна толерантність (Н.О.Купина, О.О.Михайлова, К.С.Сумина).

Концепт *ТОЛЕРАНТНІСТЬ* у різних мовах має різне трактування [4]. У нашому дослідженні ми розглядаємо концепт *ТОЛЕРАНТНІСТЬ* у німецькомовній культурі, і слід сказати, що науковці тлумачать зміст концепту не як лексичне значення, а ширше: семантика слова-вербалізатора концепту охоплює весь комплекс позамовних значень, набутих унаслідок колективного досвіду людства. Концепти пов'язують смислові характеристики словесного знака із системою традицій і духовних цінностей народу [3, с. 122].

Й.А. Стернин пише про комунікативну толерантність як одну з граней когнітивної категорії толерантності, складову частину толерантності взагалі, як компонента концептосфери народу, що проявляється у спілкуванні та об'єктивується спілкуванням .

Німецькомовні лексикографічні джерела визначають лексему *Toleranz* як «*Duldsamkeit, großzügige Geisteshaltung, Ertragen, Erdulden, Geduld*» [5, с.849].

Онлайн-словники надають такий синонімічний ряд для *ТОЛЕРАНТНОСТІ*: *Behutsamkeit, Duldsamkeit, Geduld, Gnade, Großzügigkeit, Hochherzigkeit,*

Liberalität, Milde, Nachsicht, Rücksicht, Rücksichtnahme, Schonung, Verständnis, Aufgeklärtheit, Freisinnigkeit, Freizügigkeit, Großherzigkeit, Großmut, Langmut. Лексикографічний аналіз показує понятійну основу (великодушне та терпляче ставлення, стриманість, розуміння тощо), яка має своє вираження у функціонуючій у релігійному та публіцистичному дискурсі німецькомовній максимі.

Мовні засоби, які формують номінативне поле концепту і тим самим виступають засобами його вербалізації, є наступні: 1) безпосередні номінації концепту; 2) похідні номінації концепту; 3) лексичні одиниці, що виступають однокореновими словами до номінації концепту; 4) симіляри; 5) контекстуальні синоніми; 6) okazionalnі індивідуально-авторські номінації; 7) сталі словосполучення, синонімічні домінанту концепта; 8) фразеосполучення; 9) паремії; 10) метафоричні номінації; 11) сталі висловлення з ключовим словом; 12) вільні словосполучення, котрі номінують ті чи інші ознаки концепту [2, с. 69-71]

Концепту *ТОЛЕРАНТНІСТЬ* реалізується у максимі на рівні висловлення за допомогою граматичних (синтаксис та морфологія) та лексичних засобів.

(1)*Solltest nicht auch du deines Mitknechtes erbarmt haben, wie auch ich mich deiner erbarmt habe?* (Das Neue Testament, Matthäus 18:33)

<erbarmen> як лексична одиниця реалізує концепт ТОЛЕРАНТНІСТЬ, ми маємо милувати товариша свого, як помилював нас Господь.

(2)*Seht zu, dass ihr nicht eines dieser Kleinen verachtet! Denn ich sage euch, dass ihre Engel in den Himmeln allezeit das Angesicht meines Vaters schauen, der in den Himmeln ist. Denn der Sohn des Menschen ist gekommen, das Verlorene zu retten.* (Das Neue Testament, Matthäus 18:10)

< nicht eines dieser Kleinen verachten> номінує реалізацію досліджуемого концепту та < das Verlorene retten> посилює персоналізацію Христа.

(3)*Wenn aber dein Bruder sündigt, so geh hin, überführe ihn zwischen dir und ihm allein! Wenn er auf dich hört, so hast du deinen Bruder gewonnen! Wenn er aber nicht hört, so nimm noch einen oder zwei mit dir, damit aus zweier oder dreier*

Zeugen Mund jede Sache bestätigt werde! (Das Neue Testament, Matthäus 18:15)

Зниження категоричності висловлення умовного речення актуалізує концепт **ТОЛЕРАНТНІСТЬ**. Вислів «якщо не послухають, то візьми ще двох або трьох, щоб...» експлікує пом'якшення, благородність та поблажливість.

*(4) Man kann nicht immer ein Held sein, aber man kann immer ein Mann sein.
(J.W. Goethe)*

Максима Й. Гете з номінацією *<ein Mann sein>* експлікує **ТОЛЕРАНТНІСТЬ**, людина має бути великодушною та доброзичливою.

Можна зробити висновок, що концепт **ТОЛЕРАНТНІСТЬ** є засвоєним та має високий рівень вербалізації у німецькомовній культурі. Перспективою подальшого дослідження вбачаємо виокремлення інших концептів, типових для німецького соціуму та вивчення їх дискурсотвірних можливостей.

Список використаної літератури

1. Попова З.Д., Стернин И.А. К проблеме унификации лингвокогнитивной терминологии / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – Кемерово, 2004. С. 53-54
2. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. - М.: АСТ, Восток-Запад, 2007. – 315 с.
3. Слухай Н.В. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні: [навч. посібник] / Н.В. Слухай, О.С. Снітко, Т.П. Вільчинська . – К . : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2011. – 376 с.
4. Юдко Л.В. Концепт толерантність в мовних культурах України та Європи [Електроний ресурс] / Л.В. Юдко . – Режим доступу: http://www.science.crimea.edu/zapiski/2012/filologiya/uch_25_64_1_p1/035_yudk.pdf
5. Duden. Das Herkunftswörterbuch. – Mannheim : Dudenverlag, 2010. –В.7. – 1324 S.